

ВАСИЛИЈЕ РАЖНАТОВИЋ, Титоград

ПОТРЕБА ДОНОШЕЊА ЗАКОНА О ЗАШТИТИ СКАДАРСКОГ ЈЕЗЕРА

Скадарско језеро, као еколошка цјелина, представља добро од општег друштвеног интереса. Простире се на територији СФР Југославије и НСР Албаније и ужива међународну правну заштиту. Укупна површина Скадарског језера износи 391 km², од чега Југославији припада 243,1 а Албанији 147,9 km².

Дио наше територије Скадарског језера припада општинама Титоград, Цетиње и Бар.

По разноврсности и богатству флоре и фауне Скадарско језеро спада у ред најзначајнијих језера у Европи и представља изванредан природни потенцијал за развој риболова, лова, туризма и других привредних дјелатности. Осим тога, на Језеру и у његовој ближој околини постоји више вриједних културно-историјских и других споменика. Будући да Језеро чини биолошку, хидрографску и економску цјелину са природним љепотама од изузетног значаја, и да постоје природне, привредне, културно-историјске и друге вриједности, то би заштиту, унапређење и искоришћавање Скадарског језера требало ријешити јединствено.

Сада су заштита, унапређење и искоришћавање Скадарског језера регулисани Законом о водама („Сл. лист СРЦГ“, бр. 22/74), Законом о слатководном рибарству („Сл. лист СРЦГ“, бр. 39/76), Законом о ловству („Сл. лист СРЦГ“, бр. 15/80), Законом о морском добру („Сл. лист СРЦГ“, бр. 9/78) и другим прописима, а у току је доношење новог закона о водама.

Иако су наведеним законима, добрим дијелом, ријешена питања заштите, унапређења и искоришћавања Скадарског језера, она нијесу регулисана на јединствен начин или се не поштују и не примјењују досљедно законске одредбе, па још увијек није обезбијеђена задовољавајућа и потребна заштита Језера као при-

родног и привредног добра од општег друштвеног и посебног интереса. Због тога је на свим састанцима, који су одржани у 1980. години у вези са Скадарским језером, констатовано да је стање на Језеру забрињавајуће и да његову заштиту треба регулисати посебним законом и на јединствен начин као што је то учинила СР Македонија са Охридским, Дојранским и Преспанским језером. Рибљи фонд, нарочито неких економски важнијих врста, је знатно опао. Улов рибе из године у годину је све мањи, а структура улова све неповољнија. Годишњи планови улова нијесу усклађени са укупним годишњим прирастом појединих врста рибе, па је у међувремену дошло до прелова, у првом реду укљеве, скобаља и шарана (крапа). Интензивно изловљавање није праћено порибљавањем и другим мјерама унапређења и заштите у циљу одржавања биолошке равнотеже. Услед тога од 1972. године у структури долази до знатног опадања економски важнијих врста, а повећава учешће рибе лошијег квалитета. Овome доприноси и загађивање Језера индустријским отпадним водама, хемијским средствима, комуналним отпадним водама, као и низ других фактора међу које спада и неконтролисано уношење нових врста рибе.

Скадарско језеро са својом ближом околином представља природну и заокружену ловно-привредну цјелину на којој постоје еколошки услови за развој ловства. Међутим, због недовољне контроле лова дивљачи и непоклањања пажње унапређивању ловства, долази до опадања броја свих врста дивљачи, а посебно појединих птица које се настањују и бораве на овом подручју.

Екосистем Скадарског језера измијењен је у првом реду због утицаја антропогених фактора, а опадање улова економски најзначајнијих врста рибе, и дивљачи, последица је неконтролисане интензивне експлоатације и других фактора, као и одсуства мјера унапређења и заштите.

Приликом вођења јавне дискусије о Нацрту закона о ловству и Закона о водама у 1980. години покренута је иницијатива да се донесе посебни закон о Скадарском језеру. Ову иницијативу подржала је Законодавно-правна комисија Скупштине Црне Горе и Извршно вијеће СР Црне Горе. Доношењем закона о Скадарском језеру на јединствен начин би се регулисала питања заштите, унапређења и газдовања, као и трајна заштита Скадарског језера од загађивања, могућност коришћења воде за разне намјене и др.

Законом би, такође, били заштићени друштвено-економски интереси општина, на чијим се територијама налази Језеро, организација удруженог рада и грађана (који имају користи од Језера), општедруштвени интереси и појединачни интереси, како је то предвиђено Уставом СР Црне Горе и Законом о удруженом раду.

На основу покренуте иницијативе, радна група Републичког комитета за пољопривреду, шумарство и водопривреду, у току априла 1980. године, урадила је тезе за израду закона о заштити Скадарског језера.

Правни основ за доношење овог закона постоји у члану 100. Устава СР Црне Горе. Као што је напоменуто, и СР Македонија је донијела Закон о заштити Охридског, Преспанског и Дојранског језера, којим је на јединствен начин ријешено питање заштите ових језера као природних ријеткости.

Поменути закон о заштити Скадарског језера требало би да садржи следећа поглавља:

- I Опште одредбе
- II Мјере заштите
- III Казнене одредбе
- IV Прелазне и завршне одредбе.

У поглављу Опште одредбе требало би Скадарско језеро, због изузетних природних особина, геолошких, геоморфолошких, хидролошких, хидробиолошких и др., као и вриједности, привредних, културно-историјских, здравствено-рекреативних и др., предвидјети посебну заштиту Скадарског језера (воде, обала, извора и водотока) и прогласити га за природно добро од особитог значаја.

Одредбама овог поглавља треба утврдити да Језеро представља добро од општег интереса и користи за задовољавање општих и заједничких потреба у складу са прописима о заштити природних ријеткости, заштити човјекове околине, просторно-урбанистичког планирања, рибарства, ловства, развоја туризма, а с обзиром да се простире на територији СФР Југославије и НСР Албаније, ужива и међународну правну заштиту.

Како Скадарско језеро обухвата дио територија општина Титограда, Цетиња и Бара, законом је потребно, поред осталог, регулисати и њихова међусобна права, обавезе и одговорности. У овом поглављу требало би обрадити циљеве заштите Скадарског језера који би се састојали у следећем:

- очување Језера у природном стању;
- стварање што повољнијих услова за одржавање и развој флоре и фауне Језера;
- спречавање утицаја, који могу нарушити природне љепоте Језера;
- регулисање односа човјека према Језеру ради његовог трајног и рационалног коришћења;
- заштита културноисторијских и других вриједности Језера.

У поглављу Мјере заштите требало би предвидјети одредбе за заштиту Језера. Мјере, методе и режим заштите Језера по-

требно је утврдити посебним програмом, који се односи на основу претходно припремљене научно-стручне документације. Овај програм требало би да донесе Скупштина СР Црне Горе, на предлог Извршног вијећа, на основу претходно прикупљених мишљења скупштина општина Титограда, Цетиња и Бара, заинтересованих организација удруженог рада из области рибарства, водoprивреде, туризма, угоститељства и других организација, органа и институција, с тим да буде усаглашен са одредбама водoprивредне основе и међународним договорима о коришћењу међудржавних вода. Програм треба посебно да садржи режим коришћења језерских вода, коришћења флоре и фауне, уређење и коришћење језерских обала и др.

За извршавање поменутог програма потребно је обезбиједити средства путем договора између Скупштине СР Црне Горе, скупштина општина Цетиња, Титограда и Бара и заинтересованих организација удруженог рада. Законом, такође, треба предвидјети да Скупштина СР Црне Горе утврди посебном одлуком које су организације удруженог рада заинтересоване за Скадарско језеро.

У циљу заштите Језера предлаже се да се законом забрани уношење у Језеро: опасних материја по живот и здравље људи и других живих организама; материја које могу проузроковати хемијске, физичке, биолошке и микробиолошке, радиолошке и друге промјене у води и живом свијету; материја и предмета који могу проузроковати морфолошке промјене Језера, непричишћене отпадне воде из насеља и индустријских објеката; испуштање нафтних деривата са бродова и других пловних објеката у Језеро, као и уношење живих организама који нијесу аутохтони.

Ради очувања Језера у природном стању као и одржавања биолошке равнотеже, требало би предвидјети да се воде Језера могу користити контролисано, на основу претходно научно утврђених и одобрених основа и уз сагласност свих корисника Језера.

Грађевински хидромелиорациони радови, пољопривредни или други радови на Језеру и на његовим обалама могли би се изводити, ако је то утврђено просторним односно регионалним плановима општина Титограда, Бара и Цетиња, односно урбанистичким плановима насељених мјеста и урбаних подручја са специјалном намјеном, сагласно прописима за спровођење ових планова, а уз претходно обавезно прибављено мишљење од стране надлежних републичких органа. Експлоатација пијеска, камена, земље и др. на обалама Језера и водотоцима могла би се користити уз претходну сагласност надлежних органа.

Ради заштите од смањења или истребљења појединих врста риба из Језера или дивљачи, требало би предвидјети да надлежни органи могу привремено или трајно забранити улов појединих врста рибе или дивљачи.

Законом би требало утврдити обавезу да се о Језеру води стручна евиденција и документација о хидролошком, ихтиолошком, метеоролошком, хемијском, физичком, бактериолошком, сеизмолошком, геолошком и хидрогеолошком стању, као и о стању вода са здравственог аспекта, и о коришћењу вода. Евиденцију и документацију требало би да воде одговарајуће организације и институције, што би требало предвидјети законом.

Ради остваривања циљева и мјера заштите, било би потребно законом предвидјети образовање савјета или СИЗ-а за заштиту Језера, чији би чланови били научни, културни и друштвени радници као и представници заинтересованих организација и институција. Овај орган, односно заједница обављао би следеће послове и задатке:

— разматрао општа питања у вези са стањем Језера и предлагао мјере за његову заштиту;

— разматрао и давао мишљења о предлогу програма мјера заштите;

— пратио извршење програма мјера и о томе извјештавао Скупштину СР Црне Горе; обављао и друге послове у складу са законом и другим прописима и датим овлашћењима и надлежностима.

У поглављу Казнене одредбе требало би за непридржавање и неспровођење одредаба Закона о заштити и коришћењу Језера прописати ригорозне казне.

У поглављу Прелазне и завршне одредбе треба предвидјети и утврдити рокове за извршење појединих обавеза од стране органа и организација, које би проистекле из закона.

Исто тако, ово поглавље требало би да садржи и остале одредбе које нијесу обухваћене претходним поглављима, а неопходне су за примјену закона.

Напомињемо да су овдје истакнута основна и најважнија питања, која треба да садржи закон о заштити Скадарског језера, с тим што ће се остала питања обрадити на одговарајући начин у уобичајеној процедури припреме предлога за доношење закона, са нацртом закона, кроз јавну дискусију све до утврђивања предлога, односно доношења закона.

С обзиром да би спровођење овог закона требало бити у непосредној вези са другим законима као што су: Закон о водама, Закон о слатководном рибарству, Закон о морском добру (заштита обала), Закон о ловству, Закон о заштити природе, и другим, неопходно би било извршити одговарајућа усаглашавања.

Предлог теза за израду закона о заштити Скадарског језера Републички комитет за пољопривреду, шумарство и водопривреду, у мају ове године, доставио је општинама Титограда, Цетиња и Бара, и свим организацијама, органима и институцијама,

заинтересованим за заштиту, унапређење и искоришћавање Језера, уз захтјев да доставе своја мишљења, предлоге и сугестије.

Скупштине општина, органи и институције, у потпуности су подржали иницијативу и предлог о потреби доношења закона о заштити Скадарског језера и истакли да би исти требало донијети што прије, како би се заштитиле вриједности Скадарског језера, у првом реду флора и фауна, културно-историјски споменици, ваздух од загађивања и др.

Такође је дата сугестија од стране Законодавноправне комисије Скупштине СР Црне Горе: „да се Језеро прогласи националним парком којим би се управљало у оквиру самоуправне интересне заједнице, коју би чинили заинтересовани органи, организације и заједнице“, као и да се дјелатност газдовања Језером прогласи дјелатношћу од посебног друштвеног интереса.

Ловачки савез Црне Горе, Републичка самоуправни интересна заједница за воде, Историјски институт Титоград и други органи и институције, такође, подржали су став да се донесе закон о заштити Скадарског језера, истичући да доношење овог закона има пуно друштвено-економско оправдање.

Сматрамо да би било потребно да и учесници на Симпозијуму о Скадарском језеру размотре предлог за доношење закона о заштити Скадарског језера и о томе дају своја мишљења, с обзиром да је доношење овог закона предвиђено Нацртом програма законодавног рада Скупштине СР Црне Горе, за 1981. годину.

Vasilije RAŽNATOVIĆ

THE NECESSITY FOR PASSING THE LAW ON PROTECTION OF LAKE SKADAR

Summary

Lake Skadar, due to its natural, economical, historical and other values, should be protected by a separate statute.

Putting of Lake Skadar under the special protection (waters, coasts, springs and water courses), as of ecological entity should be performed, because of its extraordinary traits and natural beauties, geological, geomorphological, hydrological, hydrobiological, and other values: cultural, esthetic, pedagogical, health, recreative, natural and historical; as such it should be proclaimed to a monument of nature of particular significance and put under the state protection.

The objective of protection of the lake is following:

- preservation of Lake Skadar in natural state;
- creation of more favourable conditions for maintenance and development of flora and fauna of the lake;
- regulation of relation of man towards the lake, because of permanent and rational use of the lake;
- protection of cultural-historical values of the lake.